

Information

(William Waagner nævnt i afsnit 5 sidste linie)

Dette forbandede livets spil

24. september 1999

Jacob Paludans breve kaster et forsonende skær over den til tider stivsindede og konservative forfatter

Breve

Hvad man egentlig skal bruge en forfatters korrespondance til, når nu man allerede har hans værker, er ofte et godt spørgsmål. I tilfældet Jacob Paludan (1896-1975) kan brevene efter behag bruges til at kaste et forsonende og nuancerende skær over den til tider stivsindede og konservative forfatter, der alligevel skrev så selv den tørreste måtte fryde sig over de udskejende og forfladigede tider, han var kastet ind i.

Fornøjelsen ved i brevene at læse om Paludans eskapader i det københavnske natteliv er således mere end blot simpel og utidig nyfigenhed: Det giver fylde til billedet af forfatteren. I 1925 beretter han således til vennen Thorvald Petersen, der befandt sig i El Salvador:

"I dette Halvaar har jeg faaet min Albue-muskulatur betydeligt udviklet, bl.a. paa de saakaldte Natklubber, et uhyggeligt Fænomen, som vist ikke var opfundet ved Deres afrejse. Her rører sig et utvungent og uskønt Folkeliv i de smaa Timer, en Bartender i klædelig hvid Jakke ryster de Gift-essenser sammen, der udgør en Cocktail, Musikken gaar Kl. 4, men jeg spillede videre paa Afskedsaftenen til Kl. 5, Sonate pathétique og andre gode Fox-trots. Nu sidder jeg ene tilbage blandt sørgelige Stræbere, der tømmer en enkelt Sjus med uret i Haanden, angst for den kostbare Nattesøvn; alene en telegrafist med en pragtfuld Baryton (Elev paa Operaskolen) skræmmes ikke af de fulde Bægere, uden hvilke en Mands Liv skulde synes uudholdeligt."

Paludan udviste derfor også større respekt for Tom Kristensen end man skulle tro, når man læser den ætsende parodi, Paludan leverede på ham og de andre ekspressionister i romanen Søgelys (1923).

Således konstaterede han som en fordel efter endt læsning af Hærværk i 1931, at "ved den Fuldskab, man læser om, er der jo den store Dyd, at den giver ingen Tømmermænd."

Men Paludan var jo også selv blot fire år tidligere havnet i detentionen efter et større drukgilde med Tom Kristensen og den jyske digterorkan William Waagner.

Ikke skrive for penge

Jacob Paludan var uddannet apoteker og fik i 1920 arbejde på et danskejet apotek i Ecuador. Her mødte han tilsyneladende kollegaen Thorvald Petersen, som han korresponderede ivrigt med i årene 1924-31, og det er de breve, der nu er udkommet.

De dækker således perioden efter Paludans debut som forfatter over tiden hvor han for alvor begynder at få kritikken på sin side med romanerne Fugle omkring Fyret (1925) og Markerne modnes (1927) og endelig opgiver farmakologien som levevej.

Da brevene starter i sommeren 1924 har Paludan et vikariat på apoteket i Fredensborg, mens han skriver på den lille roman En Vinter lang. Det skulle blive Paludans sidste arbejde bag disken, men

lidt modvilligt. Han frygtede at skulle gøre forfattergerningen til sin levevej, dels fordi han endnu ikke havde opnået hverken en særlig favorabel modtagelse endsige indtægter af nogen betydning. Mest af alt frygtede han dog at skulle skrive for penge, fordi "leve paa Pennen kan og vil jeg ikke, det er ensbetydende med Prostitution i et lille Land, Presseslaveri, Rovdrift af Talentet, der alene Trives ad Frivillighedens Vej."

Det er givetvis også forklaringen på, at han i 1930 uden videre succes slog sig ned med et hønseri i Hillerød, inspireret af vennen, den hårdtpændte reklamemand Eric Eberlin, som han havde skrevet læsedramaet Landet forude (1928) sammen med.

Ikke lige begejstrede

Brevene er billeder af Paludan på en tid, hvor han endnu ikke havde grund til at regne sig selv eller sin position for sikker. Han var rejst fra Ecuador med en brudt kontrakt, havde taget turen over arbejdsløshed i New York og vendte derfra hjem med debutromanen De vestlige Veje (1922) i bagagen.

Bogens kritik af den amerikaniserede samtid fik en pæn modtagelse, hvilket ikke kan siges om efterfølgerne - til gengæld solgte de lige ringe. Han var i bogstaveligste forstand beruset over den opmærksomhed, der blev ham til del efter udgivelsen af Markerne modnes, men også på vagt over for at lade sig rive med: "Det er sjovt at se ens Verden antage en respektfuld Holdning og høfligt udbede sig Interviews - men Kunsten er jo en alvorligere sag, den er fuld af Hævn overfor dem, der lader sig bestikke af Letsindighed."

Det var dog heller ikke alle, der var lige begejstrede for det nye litterære håb. Den konservative litterat Julius Paludan, der havde fået det professorat, som mange mente tilkom Georg Brandes, havde således svært ved at forstå, at nogen skulle være interesseret i al læse hans søns frembringelser. Al ydre succes og glimmer til trods, "jeg tror egentlig det vigtigste, inderst inde, er den moralske Sejr, at man kan sige til sig selv: jeg var dog altsaa blandt dem, der vandt lidt i dette forbandede Livets Spil."

En nydelse

Korrespondance er jo noget af det mest private, mere end en dagbog, der hos en forfatter indimellem giver fornemmelsen af at være skrevet med dydigt henblik på eftertiden. Ren litterært er der en vis interesse i at se, hvordan det biografiske korresponderer med fiktionen, fordi det giver et indblik i den metamorfose erfaringerne undergår for at kunne bruges i romanernes livstolkning.

Flere personer og optrin fra Jørgen Stein (1932-33) kan således genfindes i brevene.

Og så er det rent kunstneriske en nydelse: Jacob Paludan var en stor stilist og fin iagttager. Tonen fra hans berømmede essays er langt hen ad vejen til stede i disse breve og alene af den grund er samlingen en gave.

*Niels Stengaard (udg.): Breve fra Jacob Paludan til Thorvald Petersen. 135 s. 148 kr. Museum Tusulanums Forlag

(William Waagner nævnt i afsnit 5 sidste linie)